

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

С.Б. Зиміна

КОМПОЗИЦІЯ

**Основи об'ємно-просторової композиції
Організація внутрішнього простору**

Конспект лекції

для студентів освітнього рівня «бакалавр»
галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»
спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»
022 “Дизайн”
023 “Образотворче мистецтво”

Київ 2022

УДК 72.011
З-62

Рецензент О.В. Кащенко, д-р техн. наук, професор,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної
графіки

*Затверджено на засіданні навчально-методичної
ради КНУБА, протокол № від 2022 року.*

Зиміна С.Б.

З-62 Композиція. Об'ємно-просторова композиція. Організація
внутрішнього простору: конспект лекції. – Київ: КНУБА, 2022. – 40 с.

Розглянуто: основні ознаки внутрішнього, або інтер'єрного
простору, варіанти взаємодії архітектурного об'єму і внутрішнього
простору, їх відповідність один до одного; прийоми розчленування
внутрішнього простору, системи угруповання просторів всередині
будівлі; етапи еволюції та ознаки динамічності і статичності
внутрішнього простору.

Призначено для студентів за спеціальністю: 191 «Архітектура та
містобудування», 022 «Дизайн», 023 «Образотворче мистецтво»,
освітнього рівня «бакалавр».

УДК 72.011

© С.Б. Зиміна 2022

© КНУБА, 2022

ВСТУП

Дисципліну першого курсу «Композиція» викладається студентам першого курсу архітектурного факультету КНУБА протягом першого і другого. В першому семестрі розглядаються загально-теоретичні основи композиції, спрямовані на придбання фахових навичок з утворення і гармонізування композиційних рішень з будь-яких заданих елементів. Така композиція може бути абстрактною і не обов'язково пов'язана з архітектурною сферою.

Друга частина дисципліни «Композиція» спрямована на опанування знань з формоутворення архітектурної об'ємно-просторової композиції і націлена на придбання знань і вмінь студентами-архітекторами в оперуванні можливостями композиційних понять і категорій саме в сфері архітектурного і дизайнерського проектування.

Після вивчення дисципліни «Композиція» студенти повинні:

- засвоїти основи професійних знань у контексті загально-теоретичної підготовки за фахом;
- знати основні засоби гармонізації архітектурної композиції;
- уміти застосовувати теоретичні знання в подальшій навчальній і творчій і діяльності;
- оволодіти критичним підходом до оцінювання архітектурного об'єкта.

Згідно переліку компетентностей випускника рівня «Бакалавр», студент отримує навички:

ЗК07. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК08. Навички міжособистісної взаємодії.

СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК08. Усвідомлення теоретико-методологічних основ архітектурного проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

Підсумком вивчення курсу є залік в кінці кожного семестру. До заліку допускаються студенти, які виконали альбом графічних робіт, під керівництвом викладачів на практичних заняттях.

Лекція. ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО ПРОСТОРУ

План лекції

- 1.1. Основна ознака відкритого і закритого просторів*
- 1.2. Варіанти взаємодії об'єму і простору*
- 1.3. Відповідність внутрішнього об'єма зовнішньому силуету*
- 1.4. Прийоми розчленування інтер'єрного простору*
- 1.5. Системи угруповання просторів всередині будівлі.*
- 1.6. Етапи еволюції внутрішнього простору*
- 1.7. Ознаки динамічного і статичного внутрішнього простору*

Висновки

Запитання для самоконтролю

Список використаної літератури

1.1. Основна ознака відкритого і закритого просторів.

В попередній лекції було розглянуто ознаки, характерні особливості і архітектурні приклади трьох типів архітектурної композиції: фронтальної, об'ємної і глибинно-просторової. Взаємодія трьох компонентів (площина, об'єм і простір) і комбінаторика їх характеристик, надають можливість утворювати безліч різноманітних варіантів архітектурного середовища. В розділі «глибинно-просторова композиція», цей тип композиції розглядався за умовами знаходження його у відкритому просторі, тобто такому, коли присутність природнього відкритого простору в ньому обов'язкова.

Рис. 1. Графічна схема розподілу організованого простору на дві групи відкритого і закритого, або інтер'єрного простору

Закритий або внутрішній простір означає фізичну ізоляваність створеного (штучного) простору від природного для забезпечення захисних функцій. Ще його можна назвати інтер'єрним. Тобто, терміни «внутрішній», «закритий», «замкнений» і «інтер'єрний» можна вважати синонімами. Для існування відкритого простору необхідно, щоб хоча б одна з площин закритого простору була відсутня, тобто, відсутня наявність природних умов в тому чи іншому обсязі.

Замкнений, або інтер'єрний простір зсередини може мати від однієї (якщо це єдина криволінійна форма, наприклад куля), до декількох поверхонь (якщо це багатогранник). Так, внутрішній простір, якщо він замкнений в паралелепіпеді, має шість поверхонь і не має доступу до відкритого природнього простору, тобто без наявності природних умов в тому чи іншому обсязі.

Розподіл організованого простору на дві великі групи відкритого і закритого просторів можна представити в наступній графічній схемі (рис.1).

1.2. Варіанти взаємодії об'єму і простору

Об'ємно-просторова композиція, в загальному її понятті, може бути розглянута з точки зору взаємодії об'єму і простору. Пропонується три наступних варіанти (рис.2):

- об'єм, який не містить в собі доступного для людини простору, але використовується для організації просторового середовища (обеліски, пам'ятники, надувні дитячі майданчики) (рис. 3).

- об'єм, який утворений матеріальною оболонкою, що огорожує внутрішній простір (рис. 4);

- внутрішній простір без архітектурного об'єму (рис. 4).

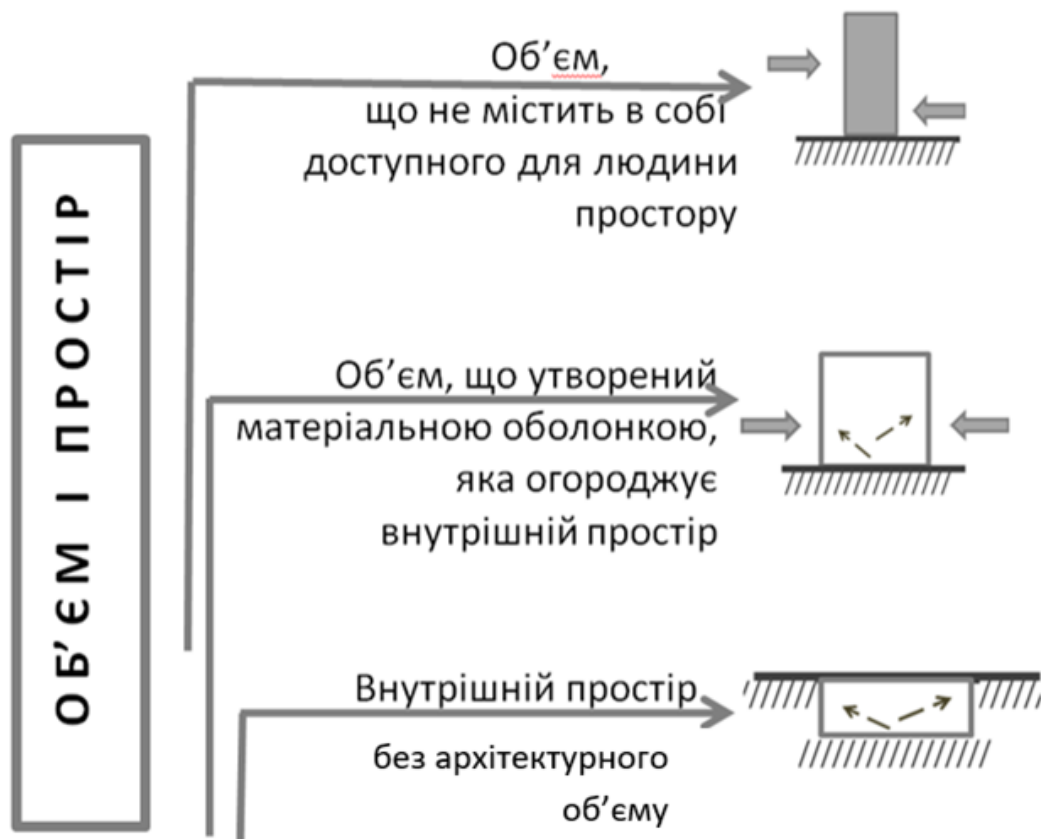

Рис. 2. Графічне вираження трьох варіантів взаємодії архітектурного об'єму, внутрішнього і зовнішнього просторів

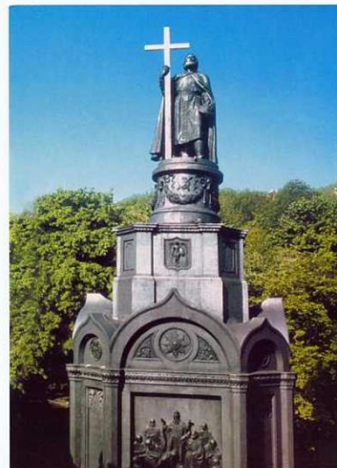
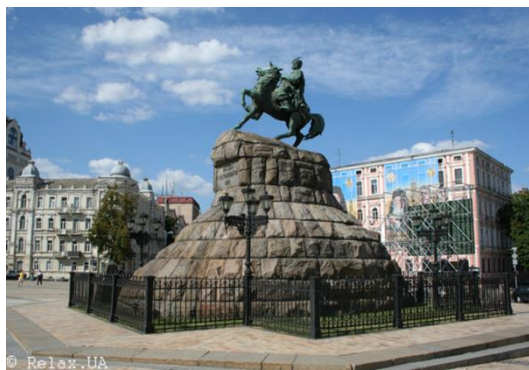

Рис. 3. Приклад об'ємів, що не містять в собі доступний для людини простір

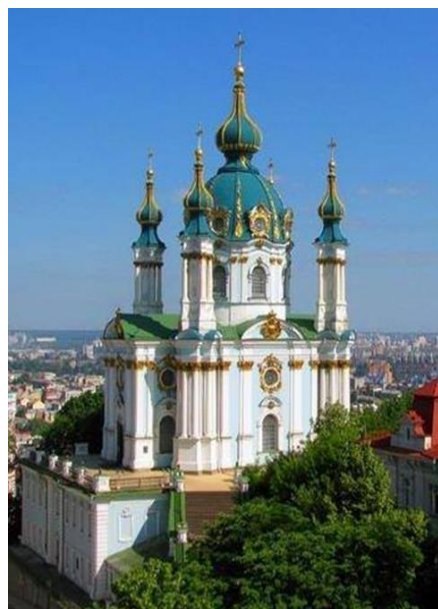

Рис. 4. Архітектурні об'єкти, що містять в собі доступний простір і сприймаються візуально

Об'єм, що утворений матеріальною оболонкою і яка огорожує внутрішній простір – найбільш поширений варіант в архітектурній практиці взаємодії об'ємів і простору. Це ніщо інше, як звичайні будівлі самого різного функціонального призначення: житло, споруди культового призначення, різноманітні громадські будинки і промислові об'єкти. Саме про цей різновид взаємодії об'єму і простору піде мова в подальшому (рис. 4).

Третій тип взаємодії об'єму і простору - внутрішній простір без зовнішнього об'єму, хоч і менше, однак також достатньо розповсюджений. Виразним прикладом такої взаємодії можуть бути станції метро, що мають біль-менш однакові об'єми внутрішнього замкненого простору і безліч різноманітних інтер'єрних рішень (рис. 5).

Рис. 5. Интер'єри станцій метро різних країн.

Не менш виразні рішення входу в метро. Функціональні вимоги до такого об'єкту мінімальні, а можливості стилістичного вираження, різноманіття матеріалів і конструкцій – необмежені (рис. 6).

Рис. 6. Входи в метро в різних столицях світу.

Композиційний прийом - підземний простір і вхід до нього використовували ще в давнину. Так скальний храм фараона Рамзеса II, що знаходиться в Нубії, біля Асуана, поруч з сучасним єгипетсько-суданським кордоном, має виразний вхід із скульптурним зображенням чотирьох давньоєгипетських божеств (рис. 6). Незвичайне скальне розташування храму надало йому символічно-містичного значення, можливість збереження і захисту від кліматичного впливу.

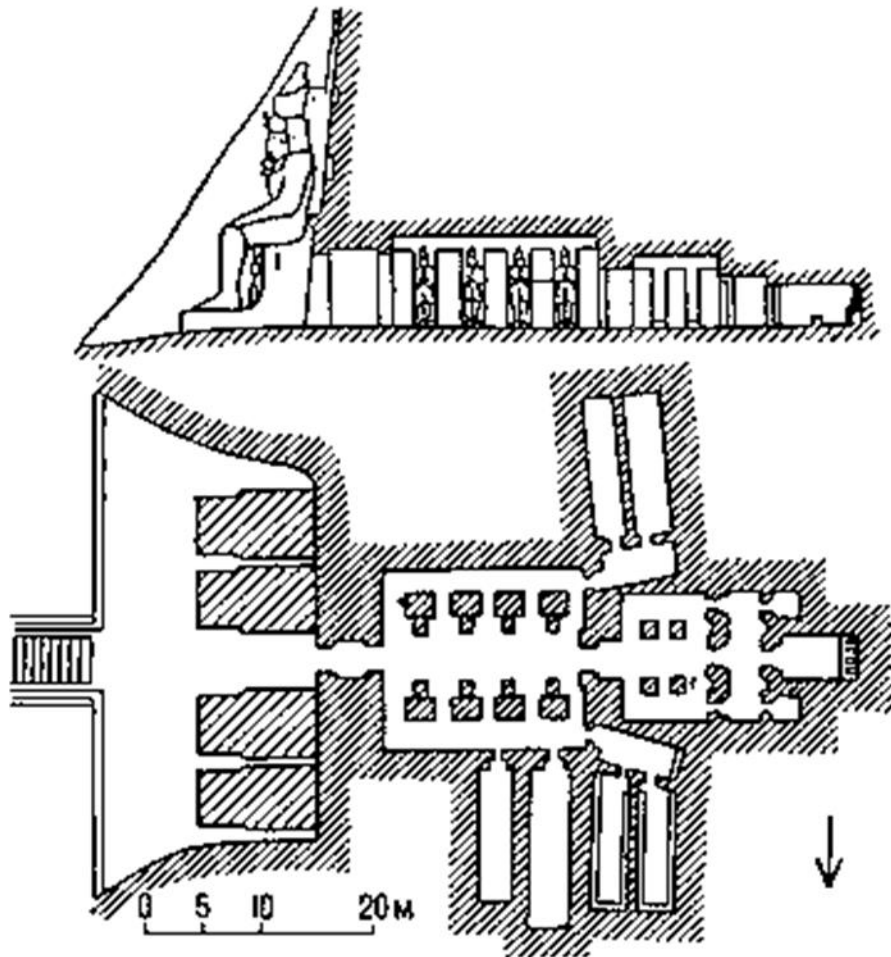

Рис. 6. Скальный храм фараона Рамсеса II
Абу-Сімбел 1279—1213 рр. до н. е.

Якщо для станцій метро заглиблення – це вимоги основної функції – транспортне переміщення, для храму – сакрально-містична задача, то в будівництві підземного житла переважає екологічний принцип.

Заглиблені будівлі знижують енергетичні витрати на опалення взимку і охолодження влітку внаслідок того, що земля тримає більш-менш стабільну температуру впродовж усього року (рис. 7, 8).

Рис. 7. Архітектурне рішення входів у підземне житло

Рис. 8. Інтер'єри підземного житла

1.3. Відповідність внутрішнього об'єма зовнішньому силуету

Розглядаючи найбільш поширений варіант в архітектурній практиці, коли внутрішній об'єм утворюється конструктивною оболонкою, можна відзначити відмінності у співвідношенні зовнішнього об'єму споруди і об'єму внутрішнього, інтер'єрного. Спираючись на цей фактор, розглянемо певний ряд зростання відповідності внутрішнього простору до зовнішнього силуету – від абсолютної незалежності до майже повного співпадання.

Абсолютна тотожність внутрішнього простору і зовнішнього обсягу взагалі неможлива. Неминуча різниця визначається товщиною конструкцій, огорожень, просторами технічного призначення (рис. 9).

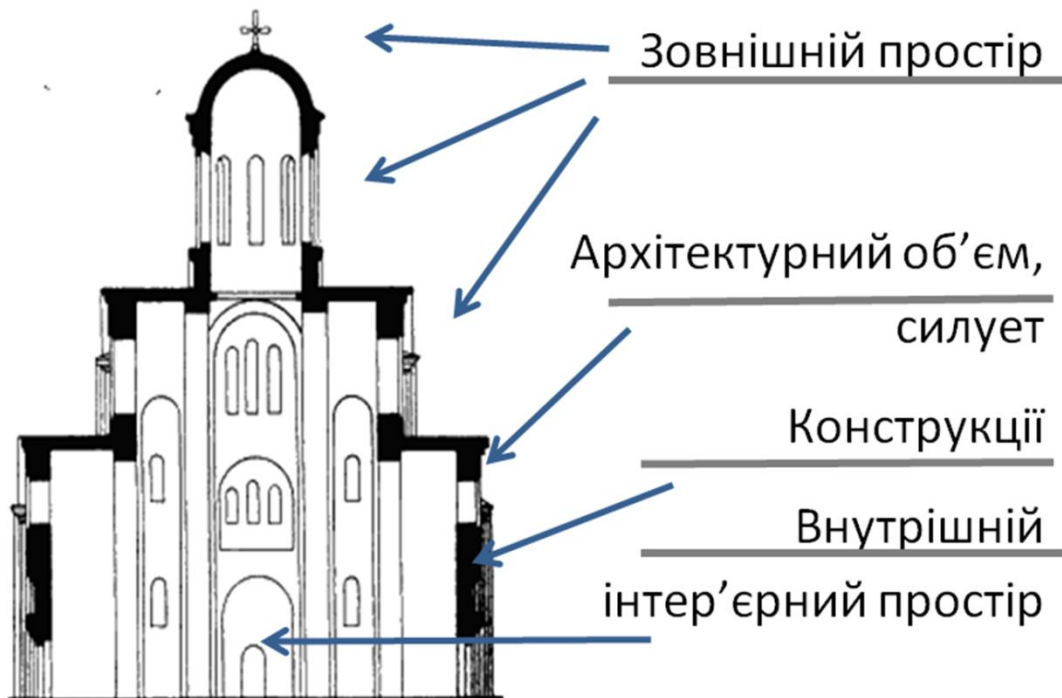

Рис. 9. Архітектурний об'єкт в розрізі з позначкою термінів

Існує багато прикладів архітектурних об'єктів, в яких зовнішній архітектурний силует не співпадає з внутрішнім простором. Причини використання саме такого прийому можуть бути досить різноманітні. Так, піраміда Хеопса є усипальниця, похоронні камери якої досить невеликі (рис. 10 а). Висота кам'яної піраміди 147 м, завдяки чому гробниця фараона має виразний, цілісний силует і великий запас міцності, завдяки якому вона майже без ушкодження простояла 5 тисячоліть.

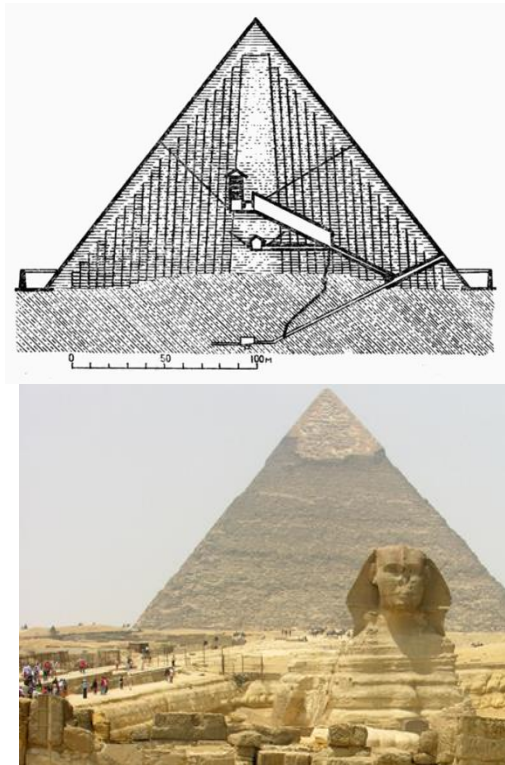

Рис. 10. Архітектурні об'єкти, які демонструють повну невідповідність між внутрішнім простором і архітектурним силуетом: а – піраміда Хеопса в Гізі, 2800 р. до н. е.; б – Преображенська церква в Кіжах, 1714 р.

На розрізі церкви Преображення Господня, що відноситься до Державного історико-архітектурного музею «Кижі» в Карелії, добре спостерігається невідповідність внутрішнього простору до зовнішнього архітектурного об'єму (рис. 10, б). Чому б не відкрити інтер'єрний простір до самого верху, надаючи тим самим можливість спостерігати конструктивну оболонку зсередини, так як це зроблено в церквах Сумщини і Дніпропетровщини? (Рис. 11, а). В цих прикладах на формування розміру внутрішнього простору впливає клімат. Так, острів Кижі знаходиться в регіоні, холодна пора року якого затяжна, а зимова температура інколи досягає -38 . Відомо, що дерев'яні церкви не опалювались. Вистояти службу протягом 2-4 один і не змерзнути вкрай

важко. Зменшення простору сприяло утворюванню більш-менш комфортному мікроклімату всередині церковного простору.

В Україні зими набагато м'якші і не такі затяжні. Це надавало можливості максимально відкривати простір в інтер'єрі (рис.11).

Рис. 11. Дерев'яні церкви лівобережної України: а – Харківщина, Артемівск (нині Бахмут). 1761 р.; (розріз, загальний вигляд); б - Троїцький собор в Новомосковську, 1772. (загальний вигляд, інтер'єр)

Розглянемо приклади сучасної архітектури.

Сіднейський оперний театр — одна з найвідоміших і найбільш впізнаваних будівель світу, що є символом Сіднея і однією з головних визначних пам'яток Австралії. Вітрилоподібний дах робить цю будівлю не схожою ні на одну іншу у світі. Фактор образної виразності, до речі, як в єгипетській піраміді, був поставлений на перше місце і переважив фактор економічної доцільності і правдивого відображення в зовнішньому об'ємі внутрішнього функціонального простору (рис. 12).

Річард Бакмінстер Фуллер (1895 – 1983 рр.) — американський архітектор, дизайнер, інженер винахідник, філософ-футурист протягом свого життя ставив питання щодо того, чи є у людства шанс на довгострокове і успішне виживання на планеті Земля і якщо так, то яким чином. З 1947 року Фуллер розробляв просторову конструкцію «геодезичного куполу», який являв собою півсферу, зібрану з тетраедрів і октаедрів. Вже тоді він передбачав екологічні проблеми людства. Легкий і міцний "геодезичний купол" - просторова сталева сітчаста оболонка з прямих стрижнів, конструкція якого була реалізована в павільйоні США на Всесвітній виставці у Монреалі у 1967 році (рис. 13 а). Виставковий павільйон демонстрував як можливості конструкції, так і можливості багатофункціонального використання простору, що утворювався завдяки такому конструктивному рішенню.

В подальшому ідея просторої конструкції удосконалювалась і отримала застосування в спорудах самого різного функціонального призначення. У 1982 році в штаті Флоріда (США) з'являється незвичайна будівля – музей Сальвадора Далі. Архітектура музею викликає подив і захоплення, так само, як викликають подив і захоплення неординарна творчість митця (рис. 13 б).

Торговельно-розважальний центр у Варшаві відкрився у 2007 році. Розташований в самому центрі столиці, він одразу став самим популярним місцем шопінгу і розваг і, не в останню чергу, завдяки своїй незвичній архітектурі. Багатофункціональний простір перекритий гігантською хвилею просторової конструкції, що забезпечує ідеальне освітлення усіх ярусів, вільне перетікання простору і абсолютну свободу розташування торговельних, розважальних зон, горизонтальних і вертикальних комунікацій (рис.13 в).

Розглядаючи приклади незалежності внутрішнього простору до зовнішніх форм, неможливо не розглянути надсучасне еко-місто Масдар-

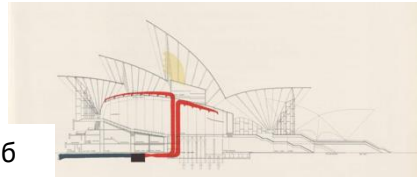
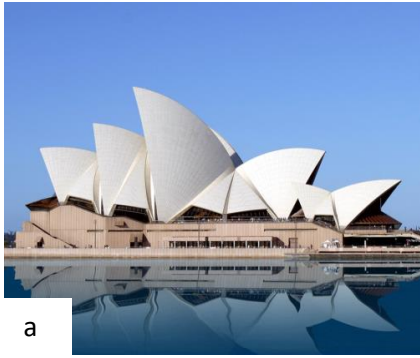

Рис. 12. Театр в Сидней, Австралія, архіт. Уотсон.

а – загальний вигляд; б - розріз

а

б

в

Рис. 13. Приклади використання вільного простору в інтер'єрі:
а – «геодезичний купол» Фуллера, Монреаль; б – музей Сальвадора Далі, США; в – ТРЦ «Золоті тераси» у Варшаві; г - еко-місто Масдар-сіті, ОАЕ

г

сіті, що знаходиться за кілька кілометрів від Абу-Дабі, столиці однойменного емірату в ОАЕ (рис. 13 г). Місто, що знаходиться на стадії будівництва, повинно мати стійку екологію та мінімум викидів CO₂ в атмосферу. Також тут має бути розроблено систему максимальної переробки всіх відходів життєдіяльності людини. За проєктом передбачається, що чисельність постійного населення у місті має становити близько 50 тисяч. І ще приблизно стільки ж людей щодня приїжджатимуть сюди працювати.

1.4. Прийоми розчленування інтер'єрного простору

Будь-яка архітектурна споруда має своє призначення, тобто функцію, задля якої вона існує. Так існують учбові, розважальні, торговельні, житлові і т. ін. будівлі. Для забезпечення їх відповідного функціонування внутрішній простір необхідно розчленовувати, щоб організувати в них ці та інші основні й додаткові процеси.

Внутрішній, або інтер'єрний архітектурний простір може бути розчленований наступним чином (рис. 14):

- суцільні огороження (стіни, перегородки, перекриття).
- розсувні перегородки;
- матеріальні обмеження, що не порушують зорового зв'язку частин і цілого (перегородки та бар'єри, що не досягають стелі, перегородки з прозорих матеріалів, стелажі-полочки, решітки, огорожі);
- пунктирна переривчаста перепона, що розмежовує простір, але не перешкоджає проходу (колонада, аркада).
- зміна рівня підлоги, або стелі;
- градація освітлення;
- розчленування кольором.

Суцільне огороження, тобто огороження непрозорими стінами – найбільш традиційний і звичний для нас варіант розчленування інтер'єрного простору. При його використанні може бути досягнута повна ізоляція окремих функцій. Наприклад, учбові аудиторії, лікарняні палати, житлові кімнати повинні мати таку повну ізоляцію.

Розсувні перегородки забезпечують відносну гнучкість планування, при якій різні функціональні зони при бажанні можна ізолювати, або об'єднати в єдиний простір (рис. 15).

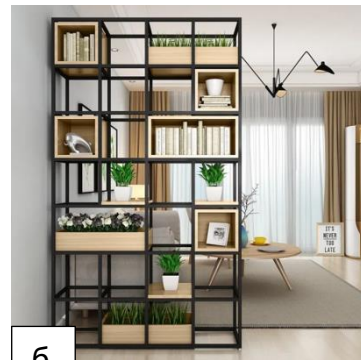
Рис. 14. Графічна схема варіантів розчленування інтер'єрного простору

Рис. 15. Розсувні матові напівпрозорі перегородки, що розчленовують простір житлової квартири

а

б

Рис. 16. Матеріальні обмеження, що не порушують зорового зв'язку:
а – в громадському просторі;
б – для житлового простору

Матеріальні обмеження, що не порушують зорового зв'язку можуть бути досить різноманітними і використовуватись як в житлових так і в громадських просторах. Перегородки та стелажі (рис. 16), перегородки з прозорих матеріалів (рис. 17), бар'єри, що не досягають стелі. Це можуть бути рецептурні стійки (рис.18), або стійки в магазинах для продавців.

В інтер'єрі часто використовуються різного роду декоративні ґрати. Вони можуть зонувати житловий простір на окремі функціональні зони (рис. 19), слугувати перилами на сходах, або огороджувати небезпечні місця (рис. 20).

Рис. 17. Прозорі перегородки: а – для зонування житлового простору; б – для зонування офісного простору

Рис. 18. Бар'єри, що не досягають стелі - стійки ресепшенів

Рис. 19. Декоративні ґрати, що зонують житловий простір, але не порушують зорового зв'язку

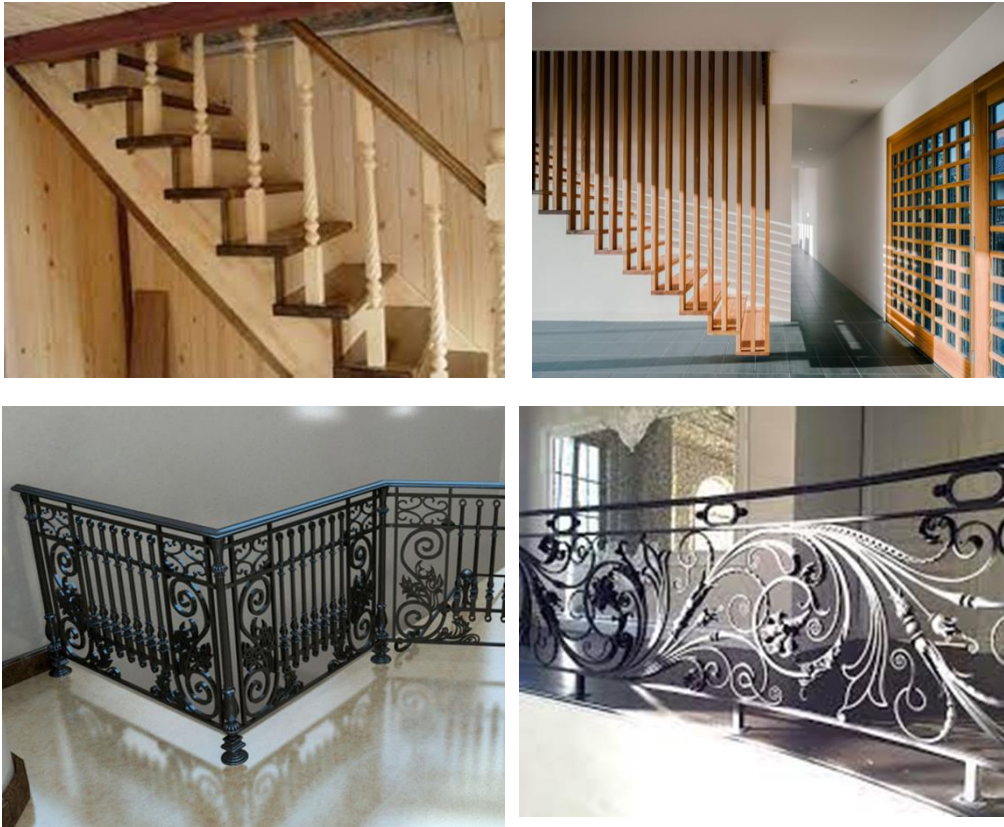

Рис. 20. Приклад декоративних ґрат, що огорожують сходи і небезпечні місця

Пунктирна переривчаста перепона прекрасно розчленовує простір, однак дозволяє і фізичне, і зорове проникнення. До таких прийомів можна віднести рішення з різноманітних аркад (рис. 21 а) і колонад. Пунктирна переривчаста перепона дотепно вирішена в виставковому просторі, де відтворено розмежування виставкової зони і зони транзиту (рис. 21 б).

Зміна рівню підлоги або стелі - прийом розчленування простору, що також використовується як для житлового, так і для громадського простору (рис. 22).

Градація освітленістю, або кольором відноситься до нематеріальних засобів розчленування інтер'єрного простору. Освітленням і кольором можна не тільки ненав'язливо розмежовувати внутрішній простір на окремі функціональні зони, а й значно збагатити інтер'єрні рішення (рис. 23).

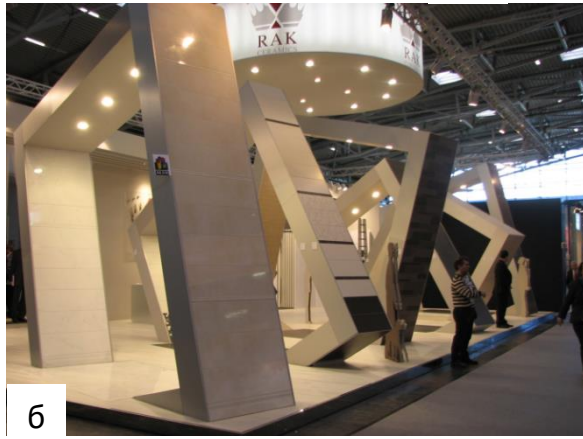
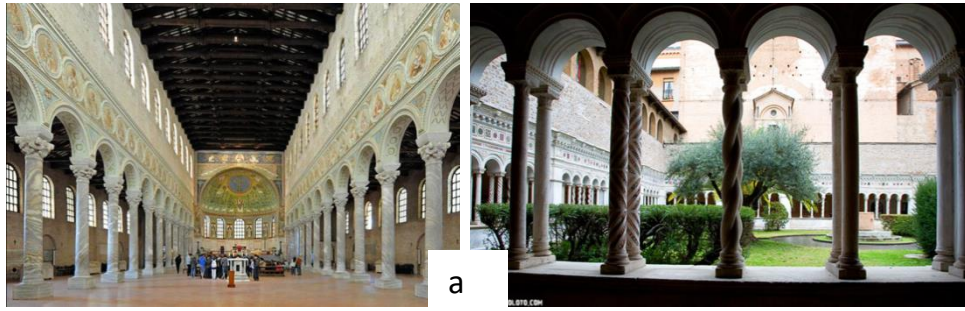

Рис. 21. Пунктирна преривчата перепона:
а – аркади;
б – сучасне рішення пунктирного розмежування простору

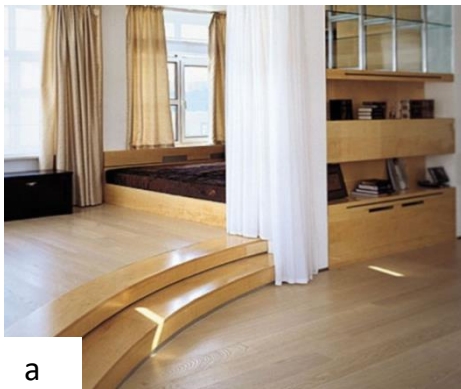

Рис. 22 . Зонування простору зміною рівнів: а – підлоги; б – стелі і підлоги

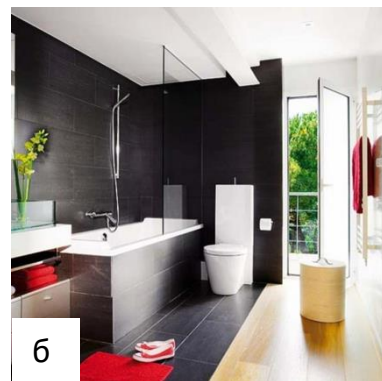
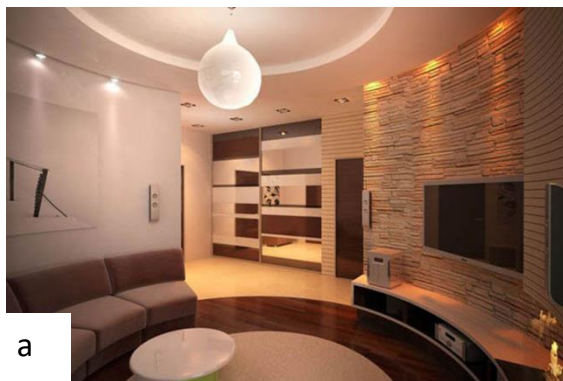

Рис. 23. Зонування простору нематеріальними засобами: а – градація світлом; б – розчленування кольором

1.5. Системи угруповання просторів всередині будівлі.

Внутрішній простір будівлі складається з окремих ізольованих приміщень. Системи угруповання таких окремих просторів в єдине цілісне рішення можуть базуватись на різних композиційних схемах.

Чарункова - складається з внутрішньо або зовнішньо абсолютно незалежних функціональних просторів або об'ємів.

Багатоквартирні житлові будинки з вертикальною комунікацією а також звичайний коридор з рядом приміщень – найпростіший приклад угруповання внутрішнього простору. Такий прийом використовується в готелях, офісах, лікарнях і поліклініках, учбових закладах та ін. (рис. 24 а). Чарунковий прийом угруповання незалежних чарунок поширений у вирішенні однотипних об'ємів зовнішнього відкритого простору. Це можуть бути терасхаузи, літні готелі-кемпінги, торговельні ряди (рис. 24б).

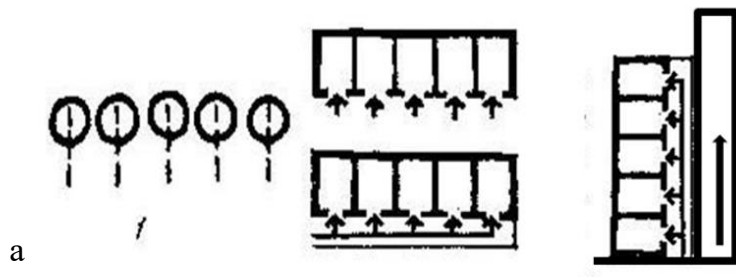

Рис. 24. Чарункова система угруповань: а - графічні схеми чарункового угруповання приміщень на відкритому просторі і всередині будівлі; б - приклади чарункового угруповання однотипних об'ємів на відкритому просторі

Коридорна система - об'єднання чарунок лінійною комунікацією (рис. 25).

Коридорна система використовується для багатьох видів громадських споруд: адміністративних, навчальних, лікувальних, готелів. Потрібно розуміти, що коридор не обов'язково повинен бути прямим. Він може приймати будь-які криволінійні форми або мати складну комбіновану структуру (рис. 26).

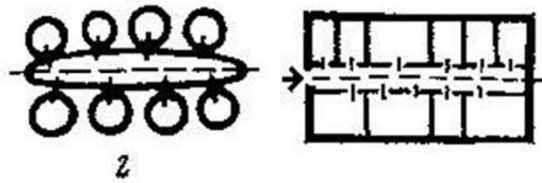

Рис. 25. Графічна схема коридорного угруповання просторів всередині будівлі

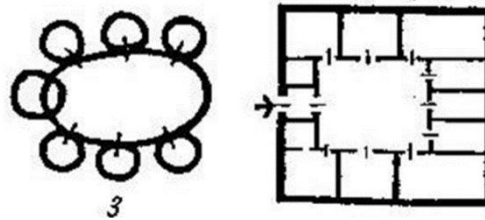

Рис. 26. Приклади інтер'єрів з коридорною системою угруповання просторів

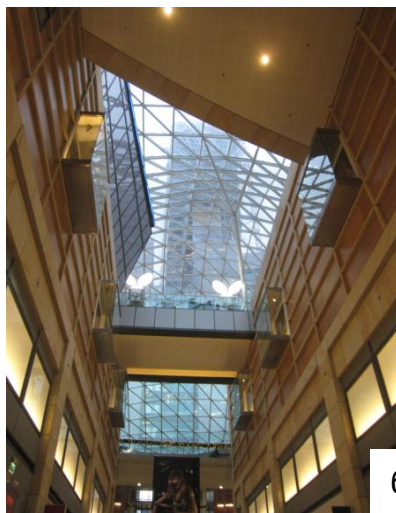

Пов'язана безкоридорна система (рис. 27) об'єднує чарунки простором з приблизно рівними параметрами ширини, довжини і висоти. Така система може бути використана в навчальних закладах з просторою рекреацією (рисю 28 б), в житлових будинках, де кімнати розташовані навколо вітальні (рис. 28 а), в конторських будівлях з розвиненим ліфтовим холлом.

Рис. 27. Графічна схема без коридорної системи угруповання просторів

а

б

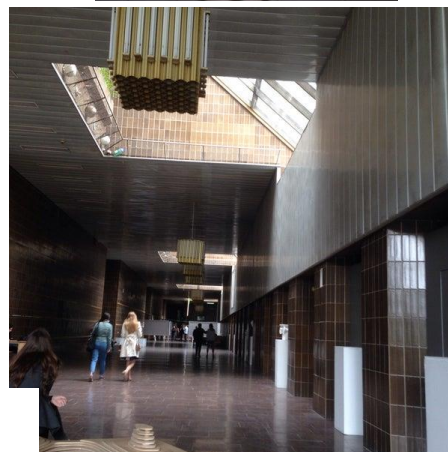

Рис. 28. Приклади безкоридорної системи угруповання просторів: а – в житлі; б – в громадських будівлях

Анфіладна система характеризується тим, що ряд приміщень об'єднуються наскрізним проходом, вони немов би нанизані на нього (рис. 29).

Анфіладна система угруповання просторів була задіяна майже для всіх типів як громадських, так і житлових споруд в період до 20 століття.. Таку систему, незважаючи на незручність у використанні приміщень різного функціонального призначення (вітальні, спальні, їдальні), мали усі палаци. Однак пізніше, коли палаци були реконструйовані і пристосовані під музеї, виявилось, що таке угруповання приміщень дуже зручне саме для цієї музейної функції, тому, навіть сучасні музеї проєктуються в анфіладній системі угруповання приміщень (рис. 30).

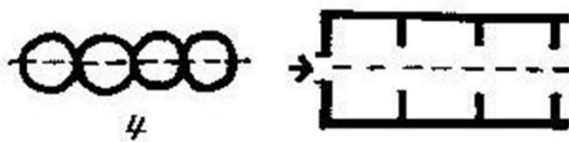

Рис. 29. Графічна схема анфіладної системи угруповання просторів

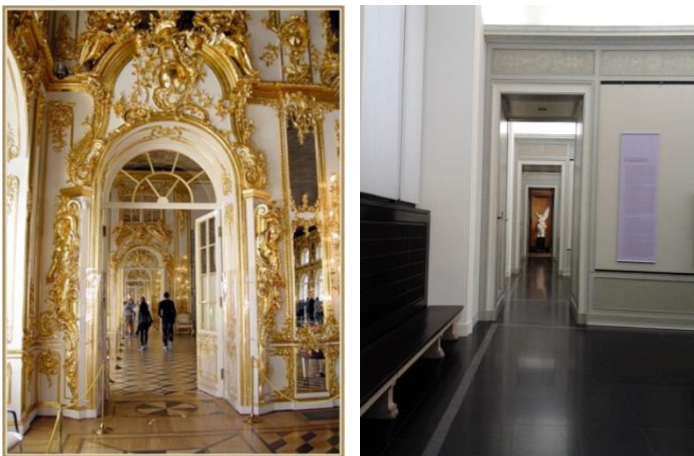

Рис. 30. Інтер'єри з анфіладною системою угруповання просторів

Зальна система - простір для єдиного процесу, що вимагає великої не розчленованої площини. Інколи такий простір має окремі другорядні функціональні зони, вони відокремлюються засобами розчленування простору, що мають зорове проникнення і не порушують цілісності сприйняття простору зали (рис. 31).

Зальна система використовується в будівлях, що потребують великого простору: в спортивних, видовищних, виставкових та культових спорудах, ринках, транспортних вузлах і т.ін.

Рис. 31. Графічна схема зальної системи угруповання просторів.

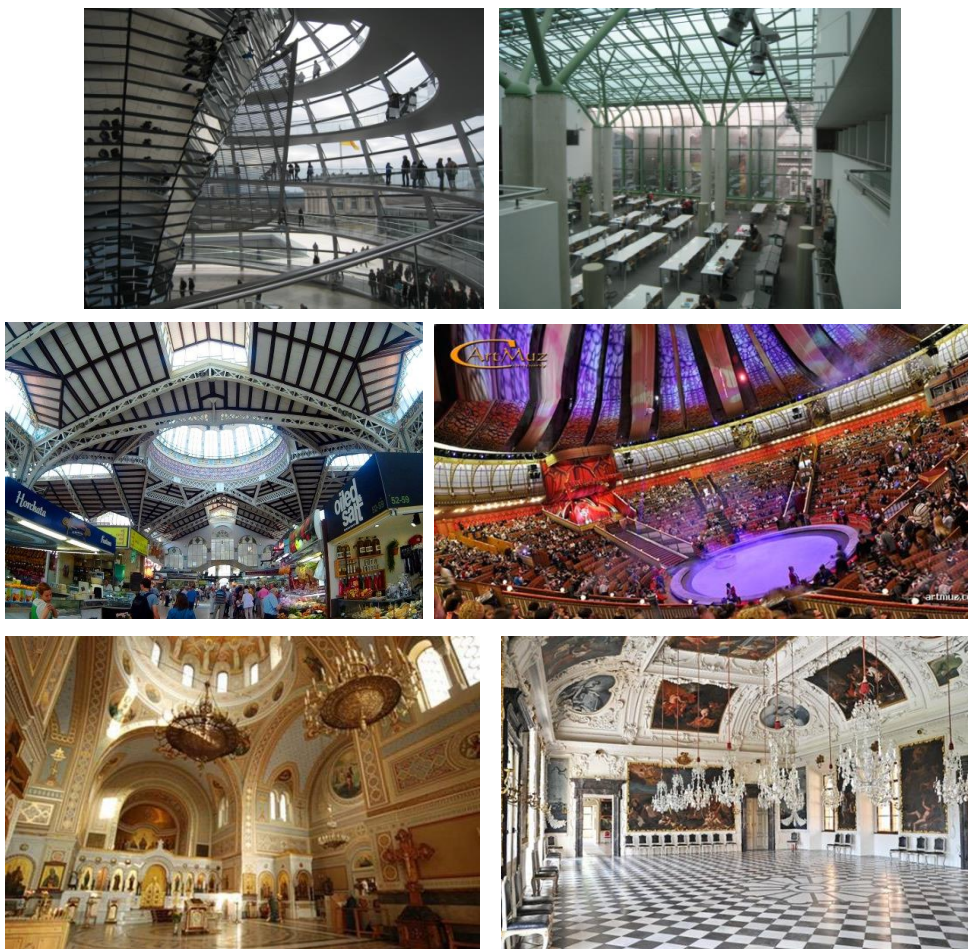
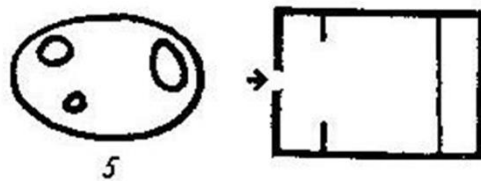

Рис. 32. Приклади інтер'єрів з простором зального типу

1.6. Етапи еволюції внутрішнього простору

Графічна схема еволюції інтер'єрного простору (рис. 33) демонструє процес композиційного ускладнення внутрішнього простору. від простого розташування окремих чарунок поруч до складного, комбінованого варіанту, в якому поєднались одразу декілька систем взаємодії просторів.

Перші два – «диференцьовані» (тобто такі, що розташовані поруч) і «напівпроникнені» не потребують окремих ілюстрацій в силу своєї простоти. Цими композиційними прийомами користувались архітектори минулих століть у всіх історичних стилях. Наступний варіант – «простір у просторі, або інтегровані» - набув свого розвитку наприкінці 20 століття (рис. 34) і з успіхом використовується в сучасній архітектурі відомих архітекторів світу (рис. 35).

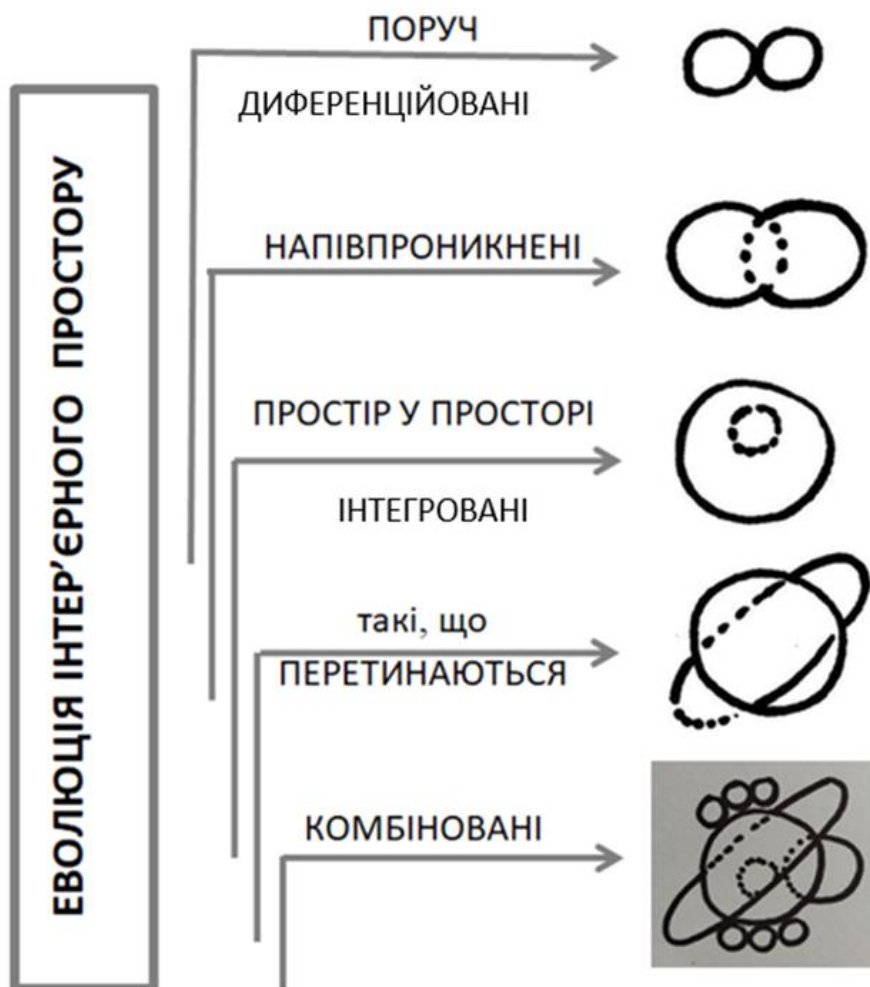

Рис. 34. Приклад композиційного прийому «простір у просторі». Невеликого розміру простори інтегровані у значно більший простір

а

б

в

Рис. 35. Архітектурні приклади простору у просторі: а – кафе в бестибюлі банку. Берлін, 2000 р., , архіт. Френк Гери; б - Роуз-центр Землі і Космосу. Нью Йорк. 2000 р., архіт. Полшек і Тоддо Шліманн; в - Конгрес-центр. «Хмара». Рим, 2016, архіт. М.Фуксас.

Варіант «простори, що перетинаються» важко проілюструвати, тому що межі просторів розмиті, інколи вони не мають чіткого зонування матеріальними оболонками. Тому переходимо до останнього, найбільш складного – «комбінований простір».

Усі сучасні багатофункціональні і не тільки багатофункціональні комплекси мають саме таку побудову внутрішнього простору. Відомий британський архітектор Норман Фостер спромігся застосувати таку комбіновану схему для будівлі досить звичного для нас і не складного функціонального призначення – для бібліотеки. Однак саме цей прийом надав йому можливість утворити оригінальне рішення з виразним і досить неординарним, як для такого типу будівлі, інтер'єром (рис. 36).

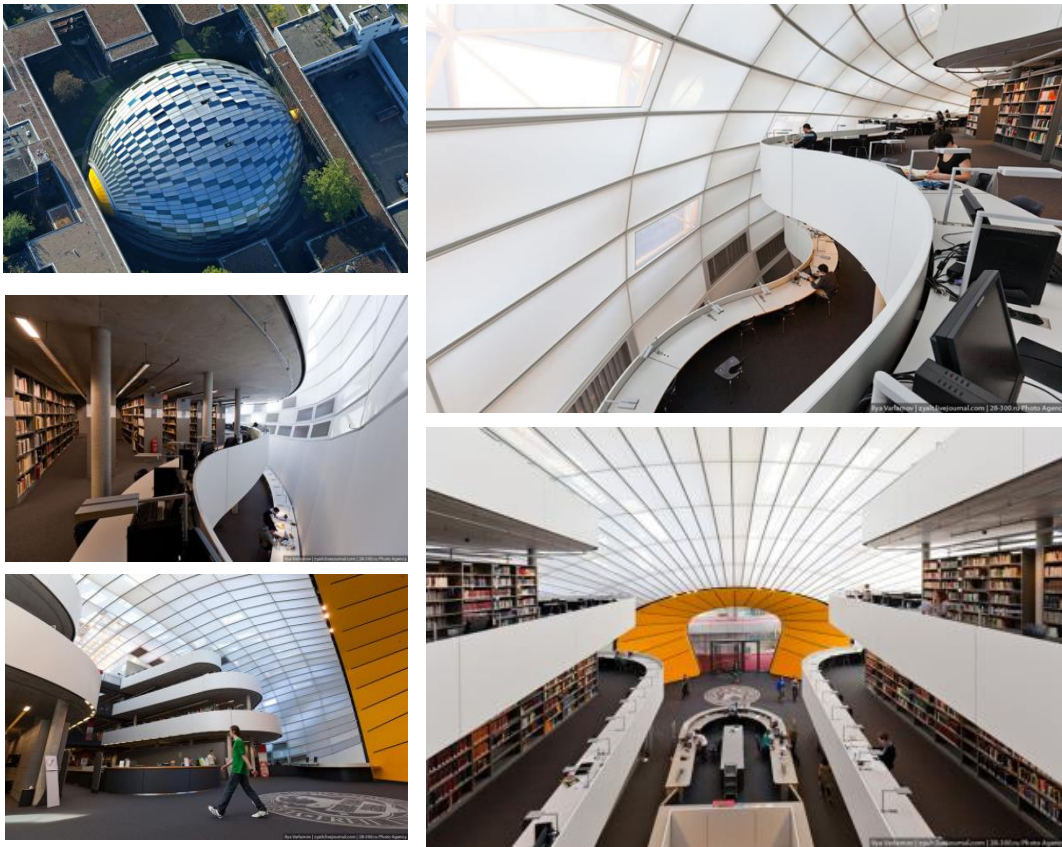

Рис. 36. Бібліотека університетського комплексу в Берліні 2005 р.
Архіт. Норман Фостер: а – загальний вигляд; б – інтер'єр

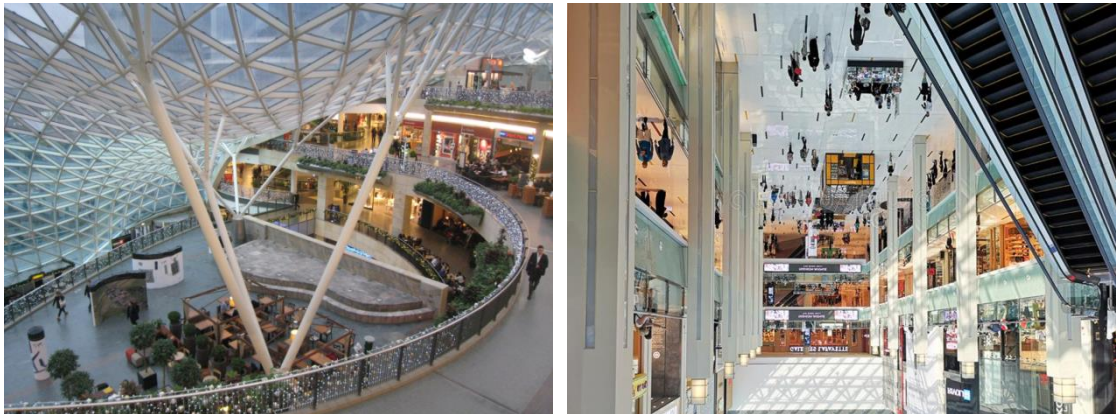

Рис. 37. Комбіновані інтер'єрні простори торговельних центрів

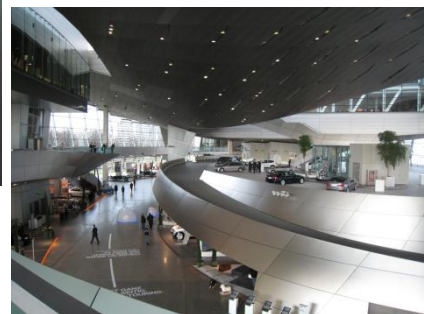
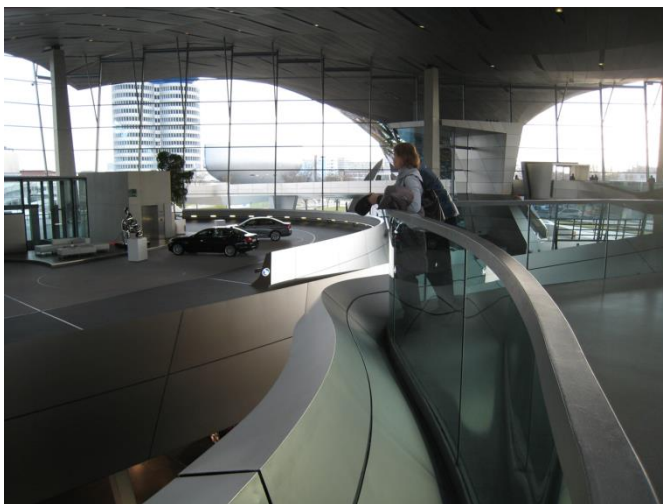

Рис. 38. Комплекс БМВ, 2007 р., Мюнхен, Німеччина.

1.7. Ознаки динамічного і статичного внутрішнього простору

Внутрішній простір – це архітектурна форма, а будь-яка форма може бути статичною, або динамічною.

Згадаємо визначення динамічності і статичності.

Статичність форми – емоційна оцінка незмінності форми, або простору усередині кордонів форми у всіх напрямках.

Динамічність форми - це емоційна оцінка змінення, точніше зростання маси або простору усередині кордонів форми, переважаючого у певному напрямку.

Ідеальною статичною формою є куб. Простір, що знаходиться в середині кордонів кубічної, або близькою до кубу форми може вважатись статичним (рис. 39).

На рис. 40 в наведених прикладах простір зменшується в глибину, тобто напрямком руху такого простору – на глядача, в сторону його збільшення. Автор інтер'єрів архітектор Заха Хадід є визнаним майстром стилю деконструктивізма. Переважна більшість інтер'єрів її авторства виразно динамічні.

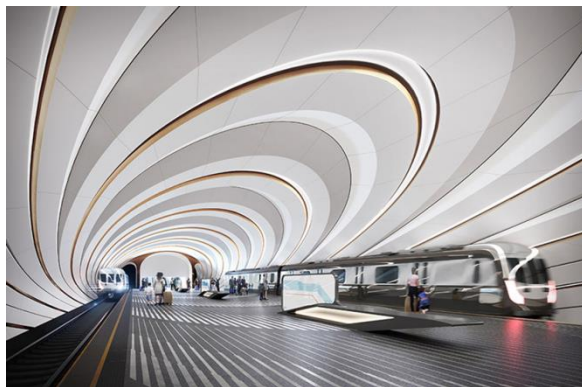
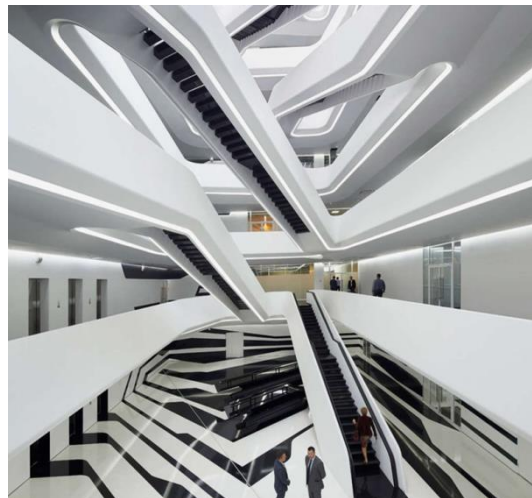

Рис. 39. Приклади інтер'єрів зі статичним простором

Рис. 39. Приклади інтер'єрів з динамічним простором.
Архіт. Заха Хадід (1951 – 2016 рр.)

Висновки

1. Об'ємно-просторова композиція, в загальному її понятті, може бути розглянута з точки зору взаємодії об'єму і простору. Пропонується три наступних варіанти:

- об'єм, який не містить в собі доступний для людини простір, але використовується для організації просторового середовища (обеліски, пам'ятники, надувні дитячі майданчики);

- об'єм, який утворений матеріальної оболонкою, що огорожує внутрішній простір.

2. Абсолютна тотожність внутрішнього простору і зовнішнього архітектурного об'єму - неможлива. Неминуча різниця визначається товщиною конструкцій, огорожень, просторами технічного призначення.

4. Внутрішній, або інтер'єрний архітектурний простір може бути розчленований наступним чином:

- суцільні огороження (стіни, перегородки, перекриття).

- розсувні перегородки;

- матеріальні обмеження, що не порушують зорового зв'язку частин і цілого (перегородки та бар'єри, що не досягають стелі, перегородки з прозорих матеріалів, стелажі-полички, решітки, огорожі);

- пунктирна переривчаста перепона, що розмежовує простір, але не перешкоджає проходу (колонада, аркада);

- зміна рівня підлоги, або стелі;

- градація освітлення;

- розчленування кольором.

5. Внутрішній простір будівлі складається з окремих тим чи іншим чином ізольованих приміщень. Системи угруповання таких окремих просторів в єдине, цілісне рішення можуть базуватись на наступних композиційних схемах: чарункова, коридорна, пов'язана безкоридорна система, анфіладна і зальна.

6. Еволюція інтер'єрного простору протягом століть демонструє процес композиційного ускладнення внутрішнього простору - від простого розташування окремих чарунок поруч до складного, комбінованого варіанту, в якому поєднуються одразу декілька систем взаємодії просторів.

7. Внутрішній простір – це архітектурна форма, а будь-яка форма може бути статичною, або динамічною. Ідеальною статичною формою є куб. Простір, що знаходиться всередині кордонів кубічної, або близькою до кубу форми може вважатись статичним.

Якщо простір у середині кордонів своєї форми послідовно і закономірно змінюється в певному напрямку, такий простір можна вважати динамічним.

Запитання для самоконтролю.

1. Назвіть основну ознаку внутрішнього простору.
2. Яка різниця між термінами «закритий», «замкнений», «внутрішній» і «інтер'єрний» простори?
3. Опишіть три варіанти взаємодії об'єму і відкритого простору.
4. Чи можлива абсолютна тотожність внутрішнього простору і зовнішнього архітектурного об'єму?
5. Які прийоми розчленування інтер'єрного простору ви знаєте?
6. Назвіть відомі вам системи угруповання просторів всередині будівлі.
7. Опишіть етапи еволюції внутрішнього простору.
8. Чи може внутрішній простір бути динамічним, або статичним?

Список використаної літератури

1. Арнхейм, Р. Динамика архитектурных форм / Р. Арнхейм. — М.: Стройиздат, 1984. С. 192.

Бартенев, И. А. Очерки истории архитектурных стилей / И. А. Бартенев, В. Н. Батажкова. — М.: Изобразительное искусство, 1983. С.384.

Иконников, А. В. Функция, форма, образ в архитектуре / А. В. Иконников. — М.: Стройиздат, 1986.

Жмурко Ю. В., Панова Л. П. та ін. Методичні вказівки до вивчення курсу "Архітектурна композиція. Композиція-сприйняття". Частина 2. - Харків: ХДАМГ, 2002. - 60 с.

Кириллова, Л. И. Масштаб в архитектуре XXI века / Л. И. Кириллова. — М. : [б.и.], 1997. С.87.

Кордо, Н.Я. Архитектурная гармония. Обманчивая простота масштабности / Н. Я. Кордо. — URL: <http://Architect.Claw.ru/shered/444.html> (дата обращения: 26.01.2017).

Кринский, В. Ф. Элементы архитектурно-пространственной композиции / В. Ф. Кринский, И. В. Ламцов. — М.: Стройиздат, 1986. С. 168.

Мелодинский, Д. Л. Архитектурная масштабность как система: эволюция понятия / Д. Л. Мелодинский //Архитектон : известия вузов. — 2015. — № 1 (49). — URL: [http:// arhvuz/2015_1/2](http://arhvuz/2015_1/2) (дата обращения: 26.01.2017).

Мелодинский, Д. Л. Ритм в архитектурной композиции : учеб, пособие / Д. Л. Мелодинский. — М. : Либроком, 2012. С.240.

Негай Г.А., Трегубов В.О., Белявська О.Ю., Машовець Н.С. Теоретичні основи архітектурної композиції. навчально-методичний посібник. Хмельницький 2022

Объёмно-пространственная композиция. Под ред. А.В. Степанова. - М., 199
Основи дизайну архітектурного середовища: Підручник / Тімохін В.О., Шебек Н.М., Малік Т.В. та ін. К.: КНУБА, 2010. – 400 с.3 С. 255.

Панова Л. П., Шубович С. О. Методичні вказівки до вивчення курсу "Архітектура композиція. Композиція-сприйняття". Частина 1. - Харків: ХДАМГ, 2001. - 60 с.

Проскуряков В. І. Конструювання та обладнання інтер'єрів / В. І. Проскуряков, Р. М. Кубай, О. В. Проскуряков ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 86 с.

Сапрыкина, Н. А. Архитектурная форма: статика и динамика / Н. А. Сапрыкина. — М. : Стройиздат, 2004.с. 408.

Сьомка С. В. Основи дизайну архітектурного середовища : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 480 с.; рис.

Сомов Ю.С. Композиция в технике. М.: Машиностроение, 1987. — 288 с.

Степанов, А. В. Объемно-пространственная композиция в архитектуре / А. В. Степанов, М. А. Туркус [и др. 1- — М.: Архитектура-С, 2012. 256 с.

Тиц А.А. Основы архитектурной композиции и проектирования Вища школа. Киев. 1976, 256 с.

Типи структур архітектурного простору. Ушаков Г.Н. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Вип 22. 2009 стр. 63-67.

Чепелюк Ю. В. Архитектурная композиция как выражение "целого" - "единого". -К.: НИИТИАГ, 2000. – 30 с.

О. П. Олійник, Л. Р. Гнатюк, В. Г. Чернявський. Основи дизайну інтер'єру. Підручник, КНУБА, Київ 2011.

